

Byla C-445/06

Danske Slagterier prieš Vokietijos Federacinę Respubliką

(*Bundesgerichtshof* prašymas
priimti prejudicinį sprendimą)

„Lygiavėrčio poveikio priemonės — Gyvūnų sveikata — Prekyba Bendrijos viduje — Šviežia mėsa — Veterinariniai patikrinimai — Valstybės narės deliktinė atsakomybė — Senaties terminas — Žalos nustatymas“

Generalinės advokatės V. Trstenjak išvada, pateikta 2008 m. rugsėjo 4 d. . . . I - 2124

2009 m. kovo 24 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas . . . . I - 2168

Sprendimo santrauka

1. *Žemės ūkis — Teisės aktų derinimas gyvūnų sveikatos srityje — Prekyba šviežia mėsa Bendrijos viduje — Veterinariniai patikrinimai — Direktyvos 64/433 ir 89/662 — Neteisingas perkėlimas ir taikymas — Valstybės narės pareiga atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą*
(*EB 28 straipsnis; Tarybos direktyva 64/433, iš dalies pakeista Direktyva 91/497, ir Tarybos direktyva 89/662*)
2. *Bendrijos teisė — Privatiems asmenims suteiktos teisės — Valstybės narės pažeidimas — Pareiga atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą*

3. *Bendrijos teisė — Privatiems asmenims suteiktos teisės — Valstybės narės pažeidimas — Pareigą atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą
(EB 226 straipsnis)*
4. *Bendrijos teisė — Privatiems asmenims suteiktos teisės — Valstybės narės padarytas pareigos perkelti direktyvą pažeidimas — Pareigą atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą*
5. *Bendrijos teisė — Privatiems asmenims suteiktos teisės — Valstybės narės pažeidimas — Pareigą atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą
(EB 226 ir 234 straipsniai)*

1. Valstybės atsakomybės už Bendrijos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą principas yra neatsiejamas nuo Sutarties sistemos. Nukentėję privatūs asmenys turi teisę į žalos atlyginimą, jei įvykdytos trys sąlygos: pažeista Bendrijos teisės norma siekiama suteikti privatiems asmenims teisių, šios normos pažeidimas yra pakankamai akivaizdus ir yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir privačių asmenų patirtos žalos.

Šiuo atžvilgiu dėl pirmosios sąlygos pažymėtina, kad EB 28 straipsnis turi tiesioginį poveikį, kuris suteikia privatiems asmenims teisę tiesiogiai juo remtis nacionaliniuose teismuose, o pažeidus šią nuostatą gali tekti atlyginti žalą.

EB 28 straipsniu suteikta teisė patikslinama ir sukonkretinama Direktyvoje 64/433 dėl sveikatos reikalavimų, taikomų gaminant ir prekiaujant šviežia mėsa, iš dalies pakeistoje Direktyva 91/497, ir Direktyvoje 89/662 dėl veterinarinių patikrinimų, taikomų Bendrijos vidaus prekyboje, siekiant sukurti vidaus rinką. Laisvas prekių judėjimas yra vienas iš šių direktyvų tikslų, kuriais, pašalinant tarp valstybių narių egzistuojančius reikalavimų, susijusių su šviežia mėsa, skirtumus, siekiama skatinti prekybą Bendrijos viduje. Konkrečiai kalbant, draudimas valstybėms narėms kliudyti importuoti šviežią mėsą, išskyrus jei produktas neatitinka Bendrijos direktyvose numatytų sąlygų arba jei yra labai ypatingų aplinkybių, pavyzdžiui, epidemijos, privatiems asmenims suteikia teisę prekiauti Bendrijos reikalavimus atitinkančia šviežia mėsa kitoje valstybėje narėje.

Iš to matyti, kad privatus asmenys, nukentėję nuo neteisingo Direktyvų 64/433 ir 89/662 perkėlimo ir taikymo, gali remtis laisvo prekių judėjimo teise siekdami valstybės atsakomybės dėl Bendrijos teisės pažeidimo pripažinimo.

(žr. 19, 20, 22–24, 26 punktus ir rezoliucinės dalies 1 punktą)

2. Nesant Bendrijos teisės aktų, nustatyti kompetentingus teismus ir išsamią teisės pareikšti ieškinį teisme procedūrą, skirtą užtikrinti, kad būtų visiškai saugomos Bendrijos teisės asmenims suteiktos teisės, turi kiekvienos valstybės narės teisės sistema. Taigi atlyginti Bendrijos teisės pažeidimu padarytą žalą valstybė turi būtent pagal nacionalinės teisės nuostatas dėl atsakomybės, tačiau nacionalinės teisės aktuose įtvirtintos žalos atlyginimo sąlygos, be kita ko, nustatytas senaties terminas, turi atitikti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus.

Dėl pastarojo principo pažymėtina, jog tai, kad teisinio saugumo sumetimais nustatomi protingi naikinamieji terminai ieškiniui pareikšti, atitinka Bendrijos teisę. Dėl tokių naikinamųjų terminų naudojimas Bendrijos teisėje nustatytais teisėmis netampa praktiškai neįmanomas arba

pernelyg sudėtingas. Todėl nacionalinėje teisėje numatytas trejų metų senaties terminas atrodo pagrįstas.

Tačiau siekiant, jog senaties terminas atliktų savo, kaip teisinio saugumo garanto, funkciją, jis turi būti nustatytas iš anksto. Situacija, kuri teisiniu požiūriu yra labai neaiški, gali pažeisti veiksmingumo principą, nes atlyginti žalą, kurią privatus asmenys tariamai patyrė dėl valstybės narės padarytų Bendrijos teisės pažeidimų, praktiškai gali tapti pernelyg sunku, jei tas asmuo negali pakankamai užtikrintai nustatyti taikytino senaties termino. Atsižvelgiant į veiksmingumo principą, remdamasis visa teisine ir faktine situacija, buvusią pagrindinės bylos faktinių aplinkybių atsiradimo metu, patikrinti, ar teisės subjektui buvo pakankamai aišku tai, kad nacionaliniu teisės aktu numatytas senaties terminas pagal analogiją taikomas ieškiniams dėl žalos, atsiradusios atitinkamai valstybei narei pažeidus Bendrijos teisę, atlyginimo, turi nacionalinis teismas.

Dėl šio senaties termino taikymo pagal analogiją atitikties lygiavertiškumo principui nacionalinis teismas taip pat turi patikrinti, ar šitaip taikant žalos, kurią patyrė privatus asmuo dėl šios valstybės narės Bendrijos teisės pažeidimo, atlyginimo sąlygos nebuvo mažiau palan-

kios nei sąlygos, taikomos panašiai nacionalinio pobūdžio žalai atlyginti.

(žr. 31–35 punktus)

3. Bendrijos teisė nereikalauja, kad Europos Bendrijų Komisijai pradėjus procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal EB 226 straipsnį, nacionalinės teisės aktuose numatytas teisės į žalos atlyginimą, remiantis valstybės atsakomybe už Bendrijos teisės pažeidimą, senaties terminas būtų nutrauktas ar sustabdytas vykstant šiai procedūrai.

Tad aplinkybė, kad ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo pareiškimas nenutraukia ar nesustabdo senaties termino, nereiškia, jog teisės subjektui tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti jam Bendrijos teisės suteikiamomis teisėmis, atsižvelgiant į tai, kad privatus asmuo gali pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal atitinkamą nacionalinėje teisėje numatytą tvarką, nelaukdamas, kol bus priimtas sprendimas, kuriuo konstatuojama, kad valstybė narė pažeidė Bendrijos teisę.

Be to, atsižvelgiant į procedūros pagal EB 226 straipsnį specifiką, palyginti su

nacionalinėmis proceso normomis, reikia konstatuoti, kad lygiavertiškumo principo laikomasi nacionalinės teisės aktais, kuriuose nenumatomas teisės į žalos atlyginimą dėl valstybės atsakomybės už Bendrijos teisės pažeidimą senaties termino nutraukimas ar sustabdytas Komisijai pradėjus tokią procedūrą.

(žr. 39, 42, 45–46 punktus ir rezoliucinės dalies 2 punktą)

4. Bendrijos teisė nedraudžia, kad ieškinio dėl valstybės atsakomybės, grindžiamos neteisingu direktyvos perkėlimu, senaties terminas prasidėtų tada, kai atsiranda pirmosios šio neteisingo perkėlimo žalingos pasekmės ir galima numatyti vėlesnes žalingas pasekmes, net jei tai atsitinka anksčiau nei teisingai perkeliama direktyva.

Iš tiesų, dėl aplinkybės, kad nacionalinėje teisėje numatytas senaties terminas prasideda nuo šios datos, naudotis Bendrijos teisėje nustatytais teisėmis netampa praktiškai neįmanoma arba pernelyg sunku.

(žr. 49, 56 punktus ir rezoliucinės dalies 3 punktą)

5. Bendrijos teisė nedraudžia taikyti tokią nacionalinę nuostatą, kurioje numatyta, kad privatus asmuo neturi teisės į žalos atlyginimą, jei jis tyčia ar dėl nerūpestingumo nepasinaudojo teisinės gynybos priemonėmis, kad užkirstų kelią žalai atsirasti, su sąlyga, kad iš žalą patyrusio asmens pagrįstai gali būti reikalaujama pasinaudoti šia teisinės gynybos priemone, o tai įvertinti, atsižvelgdamas į visas aplinkybes pagrindinėje byloje, turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Tikimybė, kad nacionalinis teismas pagal EB 234 straipsnį pateiks prašymą priimti prejudicinį sprendimą ar kad Teisingumo Teisme pareikštas ieškinys dėl išpareigojimų neįvykdymo, savaime negali būti pakankama priežastis daryti išvadą, jog nėra pagrįsta pasinaudoti teisinės gynybos priemone.

Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinio teismo gautas išaiškinimas leidžia jam lengviau

taikyti Bendrijos teisę, todėl aplinkybė, kad buvo pasinaudota šia bendradarbiavimo tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų priemone, visiškai nereikia, jog asmeniui tampa pernelyg sunku pasinaudoti jam Bendrijos teisėje įtvirtintomis teisėmis. Todėl nėra pagrįsta nesinaudoti teisinės gynybos priemone vien todėl, kad tikėtina, jog ja pasinaudojus bus pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

Antra, procedūra pagal EB 226 straipsnį visiškai nesusijusi su nacionalinėmis procedūromis ir jų nepakeičia. Ieškinys dėl išpareigojimų neįvykdymo yra bendrajam interesui priklausantis objektyvus teisėtumo patikrinimas. Nors tokio ieškinio rezultatas gali būti naudingas teisės subjektui, vis tiek yra pagrįsta, kad pastarasis užkirstų kelią žalai atsirasti pasinaudodamas visomis prieinamomis priemonėmis, t. y. išnaudotų prieinamus teisinės gynybos būdus.

(žr. 65, 67, 69 punktus ir rezoliucinės dalies 4 punktą)